

pectu concilii. Referti sunt hujusmodi exemplis libri de vita Sanctorum hominum; & de intimis his bonorum gaudiis ita loquitur Deus: *a Vincenti dabo manna absconditum.*

20. *Christus in Eucharistiæ Sacramento verè continetur, atque ideo propriè panis noster dicitur.*

Precipue autem panis noster est Christus Dominus, qui in Sacramento Eucharistiæ substantialiter continetur. Hoc in explicabile pignus charitatis dedit nobis rediturus ad Patrem, de quo dixit: *b Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo. c Accipite & manducate: Hoc est corpus meum.* Ea petent Parochi, quæ ad fidelis populi utilitatem pertinebunt, ex eo loco, quo separatim hujus Sacramenti vis ac ratio continetur. Et verè dicitur hic Panis noster, quia fidelium (1) solummodo hominum est; id est, eorum, qui charitatem cum fide conjungentes, Pœnitentiæ Sacramento sordes eluunt peccatorum; qui non dimittentes memoriam se Dei filios esse, divinum sacramentum sumunt & colunt, quanta maxima possunt sanctitate ac veneratione.

21. *Cur Eucharistia quotidianus noster Panis dicatur.*

Quotidianus verò quamobrem dicatur, in promptu duplex ratio est: altera, quòd in sacris christianæ Ecclesiæ misteriis quotidie & offertur Deo, & datur piè sanctèque postulanti: altera, quòd quotidie sumendus est, vel certè ita vivendum, ut quotidie, quoad ejus fieri possit, dignè sumere queamus. Audiant qui contrà sentiunt, nisi longo intervallo salutaribus his epulis animæ vesci non oportere, quid sanctus dicat Ambrosius: *Si quotidianus est Panis, cur post annum illum sumis (2)?*

22. *Quomodo affecti esse debeamus, si petitem panem mox non impetremus.*

Sed in hac petitione ad illud præcipue cohortandi sunt fideles, ut cum rectè & consilium & industriam suam posuerint in comparandis rebus vitæ necessariis, rei exitum Deo permittant, suumque desiderium ad ejus referant voluntatem: *d Qui non dabit in æternum fluctuationem justo.* Nam vel concedet Deus, quæ petuntur, & ita suum optatum consequentur, vel non concedet, & id-

(2) Solummodo) Aliæ Edit. modò.

(2) Edit. Patav. addit. ex eod. S. Ambros. Accipe quotidie, quod quotidie tibi prosit, sic vive, ut quotidie merearis accipere.

a Apoc. 1. 17.

Sacramentum Corporis Christi panis est anima. Si hanc petitionem interpretatur Tert. L. de Orat. Cypri. item, & Aug. & alii.

b Joan. 5. 57.
c Matth. 16. 26.
1 Cor. 14. 24.
Marci 14. 22.
Lucæ 12. 19.

Frequenter communicalum.

S. Ambr. in L. 5. de Sac. c. 4.

d Psalm. 24. 23.

id erit certissimum argumentum nec salutare illud esse nec utile, quod piis à Deo negatur, cui magis curæ est de eorum salute, quàm illis ipsis. Quem locum instruere poterunt, explicandis iis, rationibus Parochi, quæ à Sancto Augustino in Epistola ad Probam præclare colliguntur.

23. *Cujus rei meditanda occasio hic se exhibeat.*

Extremum illud erit in hujus tractatione petitionis, ut meminerint divites facultates suas & copias Deo acceptas referre; cogitentque, se idcirco illis bonis esse cumulos, ut illa distribuant indigentibus. In quam sententiam conveniunt, quæ in a prima Epistola ad Timotheum ab Apostolo disseruntur; unde magnam vim Parochis petere licebit divinorum præceptorum ad hunc locum utiliter & salutariter illustrandum.

S. Aug. in epist. 121. ad Probam c. 14.

a 1. Tim. 6. 18. 16.

DE QUINTA PETITIONE.

CAPUT XIV.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

1. *Ex Passione Christi omnium peccatorum nostrorum remissio emanavit.*

Cum ita multa sint, quæ infinitam Dei potentiam cum pari sapientia ac bonitate conjunctam significant, ut quocumque oculos cogitationemque converteris, certissima signa immensæ potestatis ac benignitatis occurrant; nihil profectò est, quod summum ejus amorem & admirabilem in nos charitatem magis declaret, quàm inexplicabile mysterium Jesu Christi passionis: unde perennis ille fons ad eluendas peccatorum sordes erupit, quo perfundi & expiari, Deo duce ac largitore, exoptamus, cum illud ab eo petimus: *Dimitte nobis debita nostra.*

Nihil magis charitatem Dei erga hominem declarat, quam Dei passio. Vide Job c. 3. 15.
Rom. 5. 8. 7.
Hel. 1. 9. 15.
Job 4. 9.
Apoc. 1. 5.

2. *Quid hæc quinta petitio contineat.*

Continet autem hæc petitio summam quamdam eorum bonorum, quibus per Jesum Christum cumulatam est humanum genus. Id enim docuit Isaias: *a Dimittetur, inquit, iniquitas domui Jacob: & iste omnis fructus, ut auferatur peccatum ejus.* Quod David etiam ostendit, beatos prædicans eos, qui salutarem illum fructum percipere potuerunt, his verbis: *b Beati quorum remissæ sunt iniquitates.* Quare est accuratè ac diligenter Pastoribus hujus postulationis animadvertenda & exponenda sententia, quam ad cœlestem vitam consequendam tantum valere intelligimus.

3. *Quomodo hic non sit eadem precandi ratio, que in superioribus fuit.*

Ingreditur autem novam precandi rationem. Nam hætenus à Deo non solum æterna & spiritualia bona, sed caduca & quæ ad hanc vitam pertinent, commoda petivimus: nunc verò mala deprecamur & animæ & corporis, & hujus & sempiternæ vitæ.

4. *Quæ in eo, qui veniam peccati impetrare velit, requirantur.*

Sed quoniam ad impetrandum quod postulamus, requiratur recta postulandi ratio: quomodo affectos esse oporteat eos, qui Deum hoc orare velint, dicendum videtur. Monebunt igitur Parochi fidelem populum primùm necesse esse, ut is, qui ad hoc petendum velit accedere, suum ipse peccatum agnoscat: deinde, ut ejus sensu ac dolore commoveatur: tum, ut sibi omninò persuadeat, Deum in hac esse voluntate, ut iis, qui peccaverunt, ita ut diximus, affectis & comparatis, ignoscat: ne fortè acerbam delictorum recordationem ac recogitationem illa veniæ desperatio consequatur, quæ olim *c Cain* & *d Judæ* animum occupavit, qui Deum modò vindicem & ultorem, non etiam mitem & misericordem existimarunt. Ergo in hac petitione sic affecti simus oportet, ut dolenter peccata nostra recognoscentes, ad Deum, tamquam ad parentem, non quasi ad Judicem confugiamus, à quo non ut ex justitia nobiscum agat, sed ex misericordia, postulemus.

5. *Quibus rationibus homo ad agnitionem peccatorum perducatur.*

Facile autem adducemur, ut peccatum nostrum agnoscamus, si ipsum audierimus Deum nos in sacris litteris hujus rationis admonentem, est enim illud apud Davidem: *e Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt; non est, qui faciat bonum, non est usque ad unum.* In eandem sententiam loquitur Salomon: *f Non est homo jus-*

a Isai 27. 9.
Vide eundem 53. 4.
5. 5.

Rom. 4. 26.
1. Cor. 15. 5.

b Psalm. 31. 1.

Rom. 4. 7.
Quomodo ante Christi adventum pariter sit operata remissionem nostrorum peccatorum, vide D. Th. 1. 2. q. 49. art. 1.

D Thom. 2. 2. q. 85. art. 2.

Agnitio peccati est primus ad Pœnitentiam gradus.

Bern. serm. 3. de S. Andrea.

Secundò, dolor de peccatis est ad peccati remissionem necessarius. Aug. ep. 48. ad Vitac. & habetur de Pœnit. d. 1. c. Neminem.

Tertius gradus, spes veniæ.

c Gen. 4. 13.
d Matth. 17. 4.
Act. 1. 18.

Nemo est, qui se peccatorem esse, agnoscere non debeat, & egere Dei gratia.

e Psalm. 13. 3.
Rom. 3. 12.
f Eccl. 7. 21.
3. Reg. 8. 47.
2. Paral. 6. 36.

justus in terra, qui faciat bonum, & non peccet. Quò illud etiam pertinet: *a Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato?* Quod idem à Sancto Joanne ad deterrendos homines ab arrogantia, scriptum est: *b Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Et à Jeremia: *c Dixisti: absque peccato, & innocens ego sum, & propterea avertatur furor tuus à me. Ecce ego judicio contendam tecum, eò quod dixeris, non peccavi.* Quorum sententias omnium idem, qui eas eorum ore protulerat, Christus Dominus hoc petitionis præscripto confirmat, quo jubet nos delicta nostra confiteri. Id enim secus interpretari prohibuit auctoritas Milevitani Concilii, in hunc modum: *Placuit, ut quicumque verba ipsa Dominicæ orationis, ubi dicimus: Dimitte nobis debita nostra, ita vult à Sanctis dici, ut humiliter, non veraciter hoc dicatur, anathema sit.* Quis enim ferat orantem, & non hominibus, sed ipsi Domino mentientem, qui labiis sibi dicit dimitti velle, & corde dicit, quæ sibi dimittantur debita, non habere?

6. *Quo pacto post agnitionem peccatum dolor remordens, & vera ejusdem Pœnitentia in animo excitetur.*

Verùm in necessaria recognitione peccatorum non est satis, illa leviter recordari. Nam ut acerba nobis sit ea memoria, ut cor pungat, animum stimulet, & dolorem inurat, necesse est. Quare pertractabunt locum hunc diligenter Parochi, ut non solum facinorum ac flagitiorum suorum meminerint fideles auditores; sed ut molestè dolenterque meminerint; ut cum angantur intimis sensibus, conferant se ad Patrem Deum, à quo, ut inhærentes evellat scelerum aculeos, suppliciter petant. Nec verò solum errantium turpitudinem studebunt subjicere oculis fidelis Populi, verùm etiam indignitatem ac sordes hominum, qui, cum nihil simus nisi putrida caro, nisi summa foeditas, incomprehensibilem illam Dei majestatem & inexplicabilem præstantiam, incredibilem in modum audeamus offendere; præsertim à quo procreati, liberati, innumerabilibus maximisque beneficiis (1) aucti simus.

7. *Quomodo per peccatum gravissima diaboli servituti nos tradamus.*

Ut quid? Ut *d* abalienati à Patre Deo, qui summum bonum est, turpissima peccati mercede, *e* diabolo nos

Ee

ad

(1) *Aut si simus* Edit. Patav. *aut si sumus.*

a Prov. 10. 9.

b 1. Joan. 1. 28.

Job 4. 4.
Nemo mundus à sordibus & juxta versionem LXX Interpretum.

c Jer. 3. 35.
Sed legat Parochus totum hoc caput, et quo multa ad concionandum argumenta desumet.

Milevitanum Conc. can. 8. & 9. item Conc. Trid. sess. 6. de Justificatione, cap. 11.

De hominum vanitate leg. *e* Isai. 40. 6. 7.

Eccl. 14. 18.

Jacob 1. 10.

1. Pet. 1. 24.

Jacob 7. 10.

De Dei incomprehensibili majestate, vide Job & 21.

Jer. 10.

d Jer. 3. per totum, & *e* per totum.

e Diabolo scilicet per peccatum homines adducunt.

addicamus in miseriam servitutem : neque enim dici potest , quàm crudeliter ille dominetur in eorum animis , qui , repulso suavi jugo Dei , ruptoque charitatis amabilissimo nodo , quo parenti Deo spiritus noster adstringitur , ad hostem acerrimum desciverunt , qui eo nomine *a* Princeps & *b* Rector mundi , & Princeps tenebrarum , & *c* Rex super universos filios superbiæ dicitur in divinis litteris. In eos autem , qui dæmonis tyrannide opprimuntur , verè convenit illa vox Isaia : *d* Domine Deus noster , possederunt nos Domini absque te.

8. Quanta mala peccata in animam invehant.

Hæc si nos minus movent rupta fœdera charitatis , moveant certè calamitates & ærumnæ , in quas per peccatum incidimus. Violatur enim sanctitas animæ , quam e Christo desponsatam esse scimus ; profanum fit illud idem *f* Templum Domini , quod qui contaminant , in eos dicit Apostolus : *g* Si quis autem templum Dei violaverit , disperdet illud Deus. Innumerabilia sunt mala , quæ peccatum (1) invehit in hominem : quam penè infinitam pestem David his verbis expressit : *h* Non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ : non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum. Nimirum notat hanc plagam vim , cum nullam sui partem pestifero peccato intactam fateretur. Pervaserat enim in ossa peccati virus ; id est , rationem & voluntatem , quæ maximè solidæ sunt (2) animæ partes , infecerat. Hanc latè patentem pestem indicant Sacræ litteræ , cum peccatores *i* claudos , *k* surdos ; *l* mutos , *m* cæcos , & omnibus membris captos appellant. Sed præter dolorem , quem ex peccatorum quasi scelere sentiebat , magis etiam angebatur David ex ira Dei , quàm in se propter peccatum commotam intelligebat. Bellum enim est sceleratis cum Deo , quorum sceleribus incredibiliter offenditur ; inquit enim Apostolus : *n* Ira & indignatio , tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum. Nam etsi transierit actio peccati , tamen peccatum macula & reatu permanet ; cui semper imminens ira Dei illud (3) insequitur , tamquam umbra corpus.

9. Quomodo , perspecta peccatorum calamitate , ad Pœnitentiam converti debeamus.

Cum igitur David his vulneraretur aculeis , ad peccandam delictorum veniam excitabatur : cujus & exemplum

(1) Invehit) Edit. Pat. invehit.
(2) Animæ) Edit. Pat. Animi.
(3) Insequitur Edit. Pat. persequitur.

plum doloris & doctrinæ rationem , ex quinquagesimo ejus Psalmo depromptam , proponent Parochi fidelibus auditoribus : ut Prophetæ imitatione ; & ad doloris sensum , id est , ad veram pœnitentiam , & ad veniæ spem erudiri possint. Quantam habeat utilitatem hæc docendi ratio , ut ex peccatis dolere discamus , illa Dei apud Jeremiam declarat oratio , qui cum Israelem ad pœnitentiam hortaretur , admonebat eum , ut malorum sensum perciperet , quæ peccatum consequuntur. *a* Vide enim , inquit , quia malum & amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum , & non esse timorem mei apud te dicit Dominus Deus exercituum. Qui carent necessario hoc recognitionis ac doloris sensu , ii apud Prophetas , Isaïam , Ezechielem & Zachariam , *b* cor durum , *c* lapideum & *d* adamantinum habere dicuntur. Sunt enim instar lapidis nullo dolore moliti , nullum vitæ , id est , salutaris recognitionis sensum habentes.

10. Quibus meditationibus post peccati agnitionem & detestationem spes impetrandæ veniæ concipienda sit.

Sed ne peccatorum gravitate deterritus , se populus veniam impetrare posse desperet , ipsum ad spem vocare Parochi debent his rationibus , quod & Ecclesiæ Christus Dominus e potestatem dedit remittendi peccata ; & hac petitione docuit , quanta esset Dei bonitas ac liberalitas in genus humanum ; nisi enim promptus esset ac paratus Deus ad condonandum peccata pœnitentibus , numquam nobis hanc precandi formulam præscripsisset : *Dimitte nobis debita nostra*. Quamobrem illud fixum (1) in animis tenere debemus , fore , ut iis paternam misericordiam nobis impertiat , qui ipsam his precibus jussit exposcere.

11. Quomodo , si nos pœniteat , Deus facile peccatis nostris indulgeat.

Nam omninò sub hac petitione illa est subjecta sententia , sic esse in nos affectum Deum , ut verè pœnitentibus libenter ignoscat. Est enim Deus is , in quem , abjecta obedientia , (2) peccamus ; cujus ordinem sapientiæ perturbamus , quantum est situm in nobis , quem offendimus , quem factis dictisque violamus. Verùm idem est ille beneficentissimus Pater , qui cum possit omnia condonare , non modò se id velle declaravit , sed etiam

Ee 2 im-

(1) In animis) Edit. Patav. in animis nostris.
(2) Peccamus , Edit. Patav. peccatur.

Utilitas veræ Pœnitentiæ & Contritionis.

a Jer. 2. 19.

b Isai 46. 12.
Ezech. 3. 7
c Ezech. 36. 26.
d Zach. 7. 12.

Quomodò spes sit peccatorum excitanda.

e Matth. 16. & 18.
19. & Joan. 20. 23.
Promptus est Deus ad ignoscendum , si notis ipsis non deimus.
Vide Jerem. 31.
Ezech. 18. 23
Joel. 2. 13. 14.
Jean. 8. & in Novo Testamento pasim.

* Peccatum propriè adversus Deum pugnat.

a Joan. 12. 32. & 14.

b Ephes. 6. 12.

c Job 41. 25.

d Isai. 26. 13.

e Anima est sponsa Christi.

Jer. 2. 2.

Osee 2. 19.

2. Cor. 15. 1.

Cor. 1.

f Est templum Domini , id est , spiritus sancti.

1. Cor. 6. 19.

g 1. Cor. 3. 17.

h Ps. 37. 4.

i Prov. 26. 6.

Isai. 33. 23.

Jerem. 31. 8.

Lucæ 11. 13.

k Isai. 42. & 33. 8.

l Ps. 37. 9.

m Isai. 56. 10.

n Isai. 41. 43. 56. & 59. 10.

o Bellum est sceleratis cum Deo.

Isai. 9.

p Rom. 2. 8. 9.

q Peccato commisso , remanet macula & reatus.

r Exemplo Davidis excitandus est animus ad pœnitentiam.

Pœnitentiæ vera exempla sunt Jul. 10. & 1. Reg. 7. & 1. Reg. 12. 24. & 2. Paralip. 12. 31. & Jonæ 3. per totum.

Jad 7. Novi Testamenti exempla notiora sunt.

Deo d. Bonus amorem ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente.

Deut. 6.

Manth. 22. 37.

Marci 12. 29.

Rom. 13. 8.

Galac. 5. 3.

a Luc. 7. 41.

Luc. 11. 4.

b Ps. 68. 5.

c Luc. 7. 41.

Christi imploratum patrociniū, ut ex thauso passionis ejus presertur, quo contracta per peccatum debita nostra dissolvantur.

d Ps. 100. 1.

e 1. Joan. 2.

impulit homines, ut à se veniam peterent, & quibus verbis id facerent, docuit. Quare nemini dubium esse potest, quin, illo auctore, in nostra potestate sit nobis Dei gratiam reconciliare. Et quoniam hæc testificatio propensæ ad ignoscendum Divinæ voluntatis fidem augeat, spem alit, charitatem inflamat, operæ pretium est ornare hunc locum nonnullis divinis testimoniis & hominum exemplis, quibus maximorum scelerum pœnitentibus Deus veniam concesserit. Quam sententiam quoniam persecuti sumus quantum res ferebat, in proœmio hujus precatationis, in ea Symboli parte, quæ est (1) de remittendis peccatis, inde assumunt Parochi, quæ ad hunc locum instruendum pertinere videbuntur: reliqua haurient ex divinarum litterarum fontibus.

12. *Quid in illa petitionis sententia debitorum nomine intelligendum sit.*

Tum verò eodem utantur instituto, quo in cæteris petitionibus utendum duximus, ut intelligant fideles, quid hic debita significant; ne fortè decepti, ambiguo, aliud ab eo, quàm quod petendum sit, postulent.

Primum autem scire oportet, minimè petere nos nobis ut remittatur amor ex toto corde, ex tota anima & ex tota mente nostra, quem omnino Deo debemus, & cujus debiti solutio est ad salutem necessaria.

Neque verò, quia debiti nomine etiam obedientia, cultus, veneratio & cætera hujus generis officia continentur, postulamus ut non ampliùs ea debeamus.

Sed precamur, ut liberet à peccatis: sic enim Sanctus a Lucas est interpretatus: qui peccata pro debitis posuit, ob eam causam, quòd illis committendis rei efficiuntur Deo, & debitis pœnis propositi, quas vel satisfaciendo, vel patiendo pendimus. Hujus generis debitum fuit, quod Christus Dominus loquutus est ore Prophetæ: *b Quæ non rapui, tunc exolvebam.* Qua Dei verbi sententia licet intelligere, non solum nos debitores esse, sed etiam non esse solvendo: *c* cum peccator per se satisfacere nullo modo possit.

13. *Cum peccator per se non sit solvendo, unde debito per peccatum contracto satisfieri possit.*

Quare confugiendum nobis est ad Dei misericordiam: cui quia d. par justitia respondet, cujus est retinentissimus Deus, utendum erit è deprecatione & patrocini-

Pas.

(1) De remittendis peccatis Edit. Patav. de remissione peccatorum.

passionis Domini nostri Jesu Christi, sine qua nemo unquam veniam delictorum impetravit, à qua omnis satisfaciendi vis & ratio, tamquam ex fonte, profluxit. Nam pretium illud in cruce à Christo Domino persolutum, & nobiscum per Sacramenta, re vel studio ac desiderio adhibita, communicatum, tanti est, ut nobis impetret & conficiat, quod hac petitione postulamus, ut peccata nostra remittantur.

14. *Hic pro indulgentia ac remissione culpæ venialis & mortiferæ oratur.*

Quo loco non id modò pro levibus erratis & facillimis ad impetrandam veniam: sed pro gravibus & mortiferis peccatis deprecamur: quæ precatio in scelerum gravitate pondus non habebit, nisi id à pœnitentiæ Sacramento, re vel certè desiderio suscepto, ut jam dictum est, assumpserit.

15. *Non eadem est ratio, cur debita nostra hic dicamus, quæ fuit, dum panem nostrum peteremus.*

Dicimus autem debita nostra longè aliter, atque panem nostrum antea diximus. Noster enim ille est panis, quia nobis Dei munere tribuitur: ac peccata nostra sunt, quia illorum culpa residet in nobis: nam nostra voluntate suscipiuntur; quæ peccati vim non haberent nisi essent voluntaria. Nos igitur eam culpam sustinentes & confitentes, ad expiandum peccata necessariam Dei clementiam imploramus. In quo non utimur excusatione cujusquam, nec causam in quemquam transferimus, ut primi homines a Adam & Eva fecerunt: ipsi nos (1) judicamus, illam, si sapimus, Prophetæ precatationem adhibentes: *b Non declines cor meum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis.*

16. *Cur in numero multitudinis, dimitte nobis debita postulemus.*

Nec verò dicimus, *Dimitte mihi, sed nobis*: quod fraterna necessitudo & charitas, quæ inter omnes homines intercedit, à nobis singulis postulat, ut de communi proximorum salute solliciti, cum pro nobis preces facimus, pro illis etiam deprecemur. Hunc orandi morem à Christo Domino traditum, deinceps ab Ecclesia Dei acceptum, perpetuoque servatum, c ipsi & maxime tenuerunt Apostoli, & ut cæteri adhiberent, auc-

Ee 3

to-

Christi passio est fons omnis nostre satisfactio- nis.

Pro remissione peccatorum venialium & capitalium fit hæc oratio.

Aliter Panem nostrum, aliter debita nostra dicimus.

Peccatum omne voluntarium.

Aug. l. 1. Retract. cap. 13. & 14. & lib. de vera Relig. ep. 14. & alibi sæpè. Vide Mag. in 2. p. 41. lit. c. & f.

a Gen. 3. 12. 13.

b Ps. 140. 4.

Alii pro aliis orare debemus.

c Rom. 1. 9.

2. Cor. 11. 28.

2. Pet. 1. 15.

(1) Judicamus) Sic legunt omnes Editiones præter Manut. & Venet. ann. 1586. quæ perperam habent, indicamus.

tores fuerunt. Hujus autem fragrantis studii & cupiditatis in deprecando pro salute proximorum habemus in utroque testamento Sanctorum Moysis & Pauli præclarum exemplum. Quorum alter sic Deum precabatur: *a Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo*; alter in hunc modum: *b Optabam ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis.*

17. *Quomodo hæc verba, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, sint intelligenda.*

Illud, *sicut*, dupliciter intelligi potest: nam & similitudinis vim habet, cum videlicet à Deo petimus, ut quemadmodum nos injurias & contumelias remittimus illis, à quibus læsi sumus, sic ipse nobis peccata condonet. Est præterea conditionis nota, in quam sententiam Christus Dominus eam formulam interpretatur; *c Si enim dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester cælestis delicta vestra; si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Verum habet uterque sensus eandem ignoscendi necessitatem: ut si volumus Deum nobis veniam concedere delictorum, parcamus illis necesse sit à quibus injuriam accepimus. Sic enim Deus oblivionem injuriarum, mutuamque studium & amorem requirit à nobis, ut eorum, *d* qui in gratiam non sunt reconciliati, dona ac sacrificia rejiciat & aspernetur.

18. *Remissio omnium injuriarum probatur esse & naturæ præceptis & Christi mandatis consentanea.*

Est enim naturæ lege sancitum, *e* ut tales nos alii præbeamus, quales eos in nos esse cupimus; verè & ut impudentissimus ille sit, qui postulat à Deo, ut sui sceleris pœnam prætermittat, cum ipse in proximum animum retineat armatum. Quare parati & prompti ad ignoscendum esse debent ii, quibus impositæ sunt injuriæ, cum & urgeantur hæc precandi formula, & apud Sanctum Lucam id jubeat Deus: *f Si peccaverit in te frater tuus, increpa illum, & si pœnitentiam egerit, dimitte illi; & si septies in die peccaverit in te, & septies in die conversus fuerit ad te, dicens: pœnitet me, dimitte illi: & in Evangelio S. Matthæi sic: g Diligite inimicos vestros: h & Apostolus, & ante eum i Salomon scripserit: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitierit, da ei aquam bibere: & sic apud S. Marcum Evangelistam: k Cum stabitis ad orandum, dimitte si quid habetis adversus aliquem; ut & Pater vester qui in cælis est, dimittat vobis peccata vestra.*

19. *Quibus rationibus flectendi sunt hominum animi ad lenitatem quam hic Deus exigit.*

Sed quoniam depravatæ naturæ vitio nihil ægrius fit ab homine, quam ut inferenti condonet injurias; omnem conferant Parochi animi & ingenii vim ad commutandos & flectendos animos fidelium ad hanc lenitatem & misericordiam christiano homini necessariam. Commorentur in tractatione *a* divinorum oraculorum, in quibus audire licet imperantem Deum inimicis ignoscendum. Prædicent id, quod verissimum est, magno esse argumento hominibus, eos esse Dei filios, si facile remittant injurias, & inimicos diligant ex animo. Elucet enim in eo, quod inimicos diligimus, similitudo quædam cum parente Deo, *b* qui sibi inimicissimum & infestissimum genus hominum Filii sui morte ab æterno exitio redemptum, reconciliavit. Si autem hujus cohortationis & præcepti clausula illud imperium Christi Domini, quod recusare non possumus sine summo dedecore & pernicie: *c Orate pro persequentibus & calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri qui in cælis est.*

20. *Quomodo cum iis agendum sit, qui ex animo omnem injuriarum memoriam delere nequeunt.*

Verum hoc loco non vulgaris Pastorum prudentia requiritur, ne quis, cognita hujus difficultate ac necessitate præcepti, salutem desperet. Sunt enim, qui cum se debere intelligant contere injurias oblivione voluntaria, & eos diligere qui læserunt, id cupiunt & pro viribus faciunt, sed universam memoriam injuriarum sibi exhauriri non posse, sentiunt. Nam resident in animo quædam reliquæ simultatis: quamobrem magnis agitantur conscientia fluctibus, verentes, ne parum simpliciter & candidè, positis inimicitis, Dei jussu non obediant. Hic igitur Pastores *d* contraria studia carnis & spiritus explicabunt, quod illius sensus sit ad vindicationem proclivis, hujus ratio propensa ad ignoscendum, hic inter ipsos perpetuam turbam ac rixam existere: quare saluti minimè diffidendum esse demonstrabunt, reclamantibus & adversantibus rationi corruptæ naturæ appetitionibus, modò spiritus perstet in officio & voluntate remittendi injurias, proximumque diligendi.

21. *Qui appetitum vindictæ adhuc retinent, possunt & debent orationem dominicam absque culpa recitare.*

Quod autem aliqui fortassè fuerint, qui cum nondum animum inducere possint, ut obliti injurias, ament inimicos, propterea deterriti ea quam diximus conditione hujus petitionis, dominica precatione non utantur, duas

a Exod. 11. 32.
b Rom. 9. 3.
Joan. 10. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis.

Duplex acceptio particulae *sicut*.
Primò.
Greg. lib. 17. Moral. c. 6.
Secundò.
Matth. 6. 14. 15.
c Marci 11. 25. 26.
Eccl. 58. 3.

d Matth. 10. 24. 25.

e Matth. 7. 12.
Lucæ 6. 31.
Tobix 4. 16.

f Lucæ 17. 3. 4.

g Matth. 5. 44.
h Rom. 12. 20.
i Prov. 25. 21.

k Marci 11. 25.

a Præter superiora hæc illis indicanda duximus.
Exod. 23. 45.
Lev. 19. 11.
Deut. 33. 38.
1. Reg. 24. 5. & 26. 10. 11.
Job 31. 29.
Ps. 7. & 9.
Prov. 20. 24.
Exod. 25. 11.
b Rom. 15. 8. 9. 10.

c Matth. 5. 44.

Quata oblivio injuriarum requiratur à Christianis.
Vile D. Th. in 2. 2. q. 25. art. 9.

d Matth. 26. 4.
Rom. 8. 19.
Galat. 5. 14.

Orant Christiani nomine totius Ecclesiae D. Th. i n 2. 2. q 33. art. 26.

Cum petitur aliquid à Deo, petitur etiam facultas percipiendi illud, quod homini alioqui esse videtur impossibile.

has rationes afferent Parochi, quibus exitiosum hunc errorem illis eripiant. Nam quivis unus è fidelium numero preces has faciet totius Ecclesiae nomine, in qua pios esse aliquot necesse est, qui debitoribus ea, quae hic commemorantur, debita remiserunt.

Accedit eò, quòd id à Deo petentes, unà etiam petimus quidquid ad illud impetrandum in eam petitionem à nobis necessariò conferendum est. Petimus enim & veniam peccatorum, & donum veræ poenitentiae: petimus facultatem intimi doloris; postulamus, ut à peccatis abhorre & illa Sacerdoti verè ac piè confiteri possimus. Itaque cum necesse etiam nobis sit parcere iis, qui damnatum aut malum aliquod dederint; cum ut nobis Deus ignoscat precamur, simul oramus, ut facultatem largiatur reconciliandi nos illis, quos odimus. Quare deterrendi sunt ab ea opinione, qui inani & pravo illo timore commoventur, ne sibi Deum reddant offensioem hac precatione: contraque etiam cohortandi ad frequentem precationis usum, quo à parente Deo postulent, ut sibi det eam mentem, ut iis qui læserint, ignoscat, & inimicos diligant.

22. *Quid illi sit faciendum, qui orationem de remissione peccatorum sibi cupit esse fructuosam.*

Sed ut precatio omninò fructuosa sit, primùm hæc in ea est cura, meditatioque adhibenda, nos Deo supplices esse, & ab eo veniam petere, quæ non datur nisi poenitenti: itaque nos ea charitate & pietate præditos esse oportere, quæ poenitentibus conveniat: convenire autem maximè iis, subjecta quasi oculis propria flagitia atque facinora lacrymis expiare. Cum hac cogitatione conjungenda est cautio in posterum earum rerum, in quibus fuit aliqua occasio peccandi, quæque nobis ansam dare possint ad offendendum parentem Deum. In his curis versabatur David, cum diceret: *a Et peccatum meum contra me est semper.* Et alio loco: *b Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.* Proponat sibi præterea unusquisque ardentissimum orandi studium eorum, qui à Deo precibus impetraverunt, veniam delictorum: *c* ut Publicani illius, qui longè consistens præ pudore ac dolore, & oculis humi defixis, tantùm pulsabat pectus, eam habens orationem: *Deus propitius esto mihi peccatori.* Tum *d* illius peccatricis mulieris: quæ Christo Domino retrò stans, (1) rigatos à se ejus pedes, capillis etiam

(1) Rigatos à se ejus pedes, capillis etiam abstergens osculabatur. Ediq. Ratav. rigatos à se ejus pedes, & capillis etiam abstergens osculabatur.

etiam abstergens osculabatur: *a* Petri denique Principis Apostolorum, qui egressus foras flevit amarè.

23. *Quæ sint præcipua ad sananda animæ vulnera remedia.*

Deinde cogitandum est, quo infirmiores sunt homines, & ad morbos animi, quæ sunt peccata, propensiores, eò pluribus & frequentioribus medicamentis indigere. Sunt autem ægrotæ animæ remedia Poenitentia & Eucharistia. Hæc igitur sæpissimè adhibeat fidelis populus. Deinde eleemosyna, quemadmodum tradunt *b* Divinæ litteræ, medicina est accommodata sanandis animæ vulneribus. Quare, qui piè hac prece uti cupiunt, pro viribus benignè faciant egentibus. Quantam enim vim habeat ad delendas scelerum maculas, testis est in Tobia Angelus Domini Sanctus Raphaël, cujus est illa vox: *c Eleemosyna à morte liberat; & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit invenire misericordiam & vitam æternam:* testis est Daniel, qui Nabuchodonosor regem sic admonebat: *d Peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum.*

Optima autem largitio, & impertiendæ misericordiæ ratio, est oblivio injuriarum, & bona voluntas erga eos, qui rem vel existimationem, vel corpus tuum, tuorumque violaverunt. Quicumque igitur cupit in se esse maximè misericordem Deum, is ipsi Deo suas donet inimicitias, remittatque omnem offensionem, & pro hostibus libentissimè deprecetur, omnem captans occasionem de illis ipsis benè promerendi. Sed quoniam hoc argumentum explicatum est cum homicidii locum tractavimus, eò rejicimus Parochos. Qui tamen hanc petitionem hoc fine concludant, nihil injustius esse aut fingi posse, quam eum, qui cum hominibus durus sit, ut nemini se det ad lenitatem, idem postulet ut in se sit mitis & benignus Deus.

a Matth. 26. 75.

Remedia præcipua ægrotantis animæ sunt Poenitentia & Eucharistia.

Eleemosynæ virtus.

b Vide Deut. 15. 5.

7. 8.

Tobia 4. 7.

Ps. 40. 2.

Prov. 14. 19.

Ecl. 3. 33.

Luca 11. 12. & alibi

sæpè

c Tob. 12. 9.

d Dan. 4. 24.

Optima eleemosyna etiam injuriarum oblivio

Occasionis peccatorum vitanda.

a Ps. 50. 4.

b Ps. 6. 7.

Exempla eorum proponenda, qui precibus veniam impetraverunt.

c Luca 18. 13.

d Luca 28. 13.